

# VOLKSBELANG

Jaargang 129 - nummer 6 - september 2008 - maandblad



## Ideologieën zijn niet dood

Patrick Stouthuysen (VUB)

**We hebben vaak de tegengestelde indruk, maar politieke partijen zijn vandaag wel degelijk bezig met hun ideologie. Dat zegt VUB-professor politieke wetenschappen Patrick Stouthuysen in een interview met Volksbelang.**

“We hebben in Vlaanderen nogal eens de reflex dat politiek niet over ideologie, maar over macht en strategie gaat. Maar politiek gaat natuurlijk vooreerst over ideeën die men wil verwezenlijken. Daarom is ideologie wél belangrijk voor de politiek. Een politieke partij heeft een kader nodig om dagelijks politiek te bedrijven”, zegt de professor naar aan-

leiding van de publicatie van een boek over politieke ideologieën in Vlaanderen. Stouthuysen nam in dat boek het hoofdstuk over het liberalisme voor zijn rekening en zegt hierover: “Het liberalisme heeft altijd uit twee stromingen bestaan: het meer klassieke en het moderne liberalisme. Die twee tradities hebben elk hun waarde. Ook al kiest men vandaag voor

een progressief liberalisme, het zou heel onverstandig zijn om een aantal opvattingen van het klassieke liberalisme niet te bewaren. Die twee moeten gecombineerd worden: op levensbeschouwelijk vlak progressief zijn, op economisch vlak de klassieke opvatting van de sociaal gecorrigeerde markteconomie verdedigen.” Open Vld houdt begin volgend jaar een ideologisch congres waarop de Beginselverklaring uit 1992 zal geactualiseerd worden.

**B.C.**

**Lees meer blz. 4 en 7.**

### BRUSSEL

De hoofdstad is een economische troef voor Vlaanderen

/3

### ANDERE TIJDEN

De burgerdemocratie van het Willemsfonds

/9

### BUITENLAND

Wat is er aan de hand in Georgië?

/11

## Prometheus als tegengif

Open Vld is deze maand gestart met het veelbelovend Liberaal Kennis Centrum, een denktank die het ambitieuze doel heeft om het liberalisme van de 21<sup>ste</sup> eeuw in te vullen en belangrijke, actuele en maatschappelijke topics hoog op de politieke agenda te plaatsen. Geen enkele moeite was te veel om dit initiatief te lanceren: de succesvolle Nederlandse auteur en journalist Geert Mak als spreker, een Guy Verhofstadt, met nieuwe bril, op de eerste rij, en, zoals een goede liberale traditie het wil, goed eten en goede wijn.

In dit nummer van Volksbelang gaan we dieper in op politiek en ideologieën. Met een interview over de toekomst van de liberale ideologie met professor Patrick Stouthuysen, met een bijdrage over 'totaalliberalisme' van het LVSV en een blik op het herschrijven van de liberale Beginselverklaring uit 1992. De politiek krijgt de afgelopen tijd de kritiek te weinig met de inhoud bezig te zijn. Vette vissen en deadlines zijn dé hype-woorden in de pers. Er wordt dagen gediscussieerd over wie er nu aan de communautaire feesttafel mag plaatsnemen, maar hoe de blauwdruk van het nieuwe België er moet uitzien, dat weet niemand. Een minister-partijvoorzitter zegt zonder blikken of blozen dat hij liever op campagne gaat dan zich nog te buigen over de staatshervorming. De premier geeft onomwonden toe dat hij meer weet over voetbal dan over de Wetstraat. Hij ontpopt zich tijdens de Olympische Spelen als een volleerd sportverslaggever en is op geen enkele dorpskoers weg te slaan. De emo-politiek is ook weer helemaal terug. We maakten uitgebreid kennis met de vermageringskuur van Geert Lambert. In een interview met Paris Match gaat Yves Leterme tot in de details in op zijn gezondheidsproblemen. 'Een inspuiting elke dag, en pillen 's morgens en 's avonds. Mijn bloed wordt regelmatig gecontroleerd. En eind augustus moet ik terug drie of vier dagen medische

tests ondergaan in Leuven.' Vernamen we ooit iets over de kwaaltjes van Leo Tindemans of Frans Grootjans? Prometheus komt daarom net op tijd. De liberale denktank kan voor tegengif zorgen. Ideologieën zijn niet dood, maar moeten op tijd en stond gevoed worden. Vanuit alle hoeken: de politiek zelf, maar ook het middenveld, de academische wereld en het bedrijfsleven. Een politieke partij kan niet zonder inhoud, zonder ideologie, zonder de marsrichting en een referentiekader om het beleid te toetsen. Hopelijk laat het nieuwe centrum ook ruimte voor kritische reflexie en evaluatie. De Vlaamse liberalen maken al bijna tien jaar deel uit van zowel federale als Vlaamse regeringen. Besturen staat gelijk met compromissen sluiten, lees 'toegevingen doen op de eigen ideologie'. Daarom moet een partij op tijd de ideologie opnieuw ijken, het referentiekader tegen het licht houden en de lijntjes bijkleuren. Een partij moet ook met haar tijd meegaan. De samenleving verandert, nieuwe thema's, zoals de opwarming van het klimaat, de globalisering en de vergrijzing vragen een afdoend en geloofwaardig antwoord van liberalen. Ook dat is een belangrijke uitdaging.

**"We hebben wel wat behoefte aan een meer assertieve, voluntaristische en visionaire politiek in de Wetstraat."**

Aan het einde van de zomer verraste Jong Vld-voorzitter Philippe De Backer ons met een opmerkelijke persmededeling die reeds aanstuurt op een evaluatie van de federale regeringsdeelname van de Vlaamse liberalen. Men stoort zich aan het 'onverschillig' gedrag van Leterme, terwijl de rekeningen van gas en elektriciteit die in de bus vallen, almaar hoger worden. Open Vld-voorzitter Bart Somers moet minister van Werk Milquet zwaar aanpakken omdat ze een non-beleid



voert inzake werkgelegenheid, terwijl er opnieuw tijden van werkloosheid op ons af komen. Minister van Migratie Annemie Turtelboom wordt op een nooit geziene manier door collega-ministers in de gracht gereden, terwijl ze de migratiestroom tracht te beheersen. Als de vice-gouverneur van de Nationale Bank zegt waar het economisch op staat, wordt dit voorgesteld als een groot liberaal complot. Straks moeten we SP.a-voorzitter Caroline Gennez nog gelijk geven. Zij vindt het moeilijk om oppositie te voeren tegen een regering die niet regeert. Hoewel we echter zoeken naar de alternatieven van links om het immobilisme te bezweren. Ook die zijn onbestaande. Een partij die lid is van een regering met ingehouden daadkracht, wordt hiermee ook vereenzelvigd en is verantwoordelijk voor de gevolgen. We hebben wel wat behoefte aan een meer assertieve, voluntaristische en visionaire politiek in de Wetstraat. Want liberalen hebben geleerd dat als je ter plaatse trappelt, je achteruit gaat...

### **VOLKSBELANG**

wordt uitgegeven door  
de vzw Liberaal Vlaams Verbond,  
Stichting Vanderpoorten  
**Verantwoordelijke uitgever:**  
Bert Cornelis,  
Kard. Mercierlaan 63, 3001 Leuven  
**Hoofdredactie:**  
Bert Cornelis Bert@Reflexxtc.be  
**Vormgeving:**  
Ildé Cogen ilde.cogen@openvld.be  
**Secretariaat:**  
Luc Pareyn - Liberaal Archief  
Kramersplein 23 - 9000 Gent  
tel. 09/221.75.05 - fax:  
09/221.12.15  
www.liberaalarchief.be  
luc.pareyn@liberaalarchief.be

# Brussel als economische troef

**Brussel is onder meer de hoofdstad van Vlaanderen, van de Navo, van Europa, van België en van de Franse Gemeenschap. Naar aanleiding van 11 juli wezen Vlaams minister Patricia Ceysens en Brussels minister Guy Vanhengel erop dat Brussel voor Vlaanderen een enorme troef is om internationaal mee uit te pakken. Brussel heeft Vlaanderen nodig, maar het omgekeerde geldt evengoed.**



Brussel is een troef. Ook voor Vlaanderen. Het zou van Vlaanderen dan ook naïef zijn om te denken beter af te zijn zonder Brussel. Meer dan tweehonderd-duizend Vlaamse pendelaars verdienen in Brussel hun boterham. Eén bedrijf op de drie heeft er zijn zetel. Met een bijdrage van 20 procent in het nationaal bbbp, en slechts 10 procent van het inwonersaantal, is het Brussels Gewest een economische troef voor de welvaart van dit land. Van de vennootschapsbelasting die de federale staat int, komt maar liefst 34 procent uit het Brussels Gewest, tegenover 13 procent uit Wallonië en 52 procent uit Vlaanderen. Ook het percentage nieuwe bedrijven is in Brussel hoger dan op nationaal vlak.

De merknaam 'Brussels' is volgens het magazine Brand Channel zo'n 456 miljard dollar waard. Brussel is internationaal gezien zelfs beter bekend dan België. Het is volgens de rangschikking van de Union of International Associations de derde belangrijkste congresstad ter wereld, na Parijs en Wenen. Sinds de Europese Unie Brussel als hoofdstad koos, vestigden zo'n 200 Europese regio's hun zetel in Brussel. De Navo duidde Brussel als hoofdstad aan en met 159 ambassades en 2.500 diplomaten is Brussel een belangrijk diplomatiek centrum. Het belangrijkste na New York City. Hoofdstad zijn van anderen is een soort van economische specialisatie van Brussel geworden. Brussel is de hoofdstad van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie, van Europa, van België, van Vlaanderen en van de Franse Gemeenschap. Enkel Wallonië koos als hoofdstad Namen, maar het vestigde zijn administratie voor buitenlandse betrekkingen wel in Brussel. Grote internationale bedrijven met kantoren in Zaventem spreken niet van hun

Vlaamse of Belgische Unit. Ze hebben het wel over hun 'Brussels Unit' of zelfs 'European headquarter'. Toen een Australische groep de luchthaven overnam, doopte hij Zaventem prompt om tot 'Brussels Airport'. En heet de opvolger van Sabena niet 'Brussels Airlines'? Genoeg argumenten om te zeggen dat Vlaanderen met haar hoofdstad een troef heeft om internationaal mee uit te pakken. Tijdens een ontmoeting op het congres van de Stichting Marketing 'Made in Belgium' met Vlaamse top-CEO's van vooraanstaande buitenlandse multinationals, hoorden we stevast dat Brussel internationaal tot de verbeelding spreekt. Maar niet alleen Vlaanderen, ook de andere gewesten hebben vandaag baat bij deze economische specialisatie van Brussel. Het is een fel onderschat gemeenschappelijk doel van Vlaanderen, Brussel, Wallonië en de Franse Gemeenschap. Vandaar dat het plan van de Brusselse minister-president Charles Picqué (PS) en zijn Waalse collega Rudy Demotte (PS) om een Federatie van Franstaligen van Brussel en Wallonië op te zetten, economisch gezien wel interessant is. We vonden de afwijzende reactie van de Vlaamse minister-president op dit voorstel politiek te begrijpen maar economisch verkeerd. Veeleer dan de idee af te wijzen zouden we in Vlaanderen net hetzelfde moeten doen: de band tussen Brussel en Vlaanderen verstevigen. We zijn het dan ook grondig oneens met bepaalde Vlaamse stemmen die in ruil voor een splitsing van het land van Brussel af willen.

Vlaanderen koos destijds bewust voor Brussel als hoofdstad en beklemtoonde daardoor dat de band met Brussel voor Vlaanderen van wezenlijk belang is.

Brussel heeft Vlaanderen nodig, maar het omgekeerde geldt evenzo. Dit moeten we zo houden. Iedereen die vandaag met het institutioneel kader jongleert en experimenteert moet er zich van bewust zijn dat dit wel eens als een kaartenhuis in elkaar kan vallen en dat alle opgesomde hoofdstedelijke functies dan verloren gaan en het merk 'Brussels' niets meer waard is. Vlaanderen is dan de eerste verliezer, wellicht snel door de andere regio's gevolgd en de internationale instellingen die op zoek gaan naar andere meer centraal gelegen steden. Gelukkig bestaat de 'brand' Brussels, en Vlaanderen heeft er alle belang bij om die te ondersteunen. Hiervoor willen wij alleszins als Brusselse en Vlaamse verantwoordelijke beleidsmakers de handen in elkaar slaan. Dat doen we op verschillende manieren. Concreet en tastbaar is alleszins ons samenwerkingsakkoord met Brussel Export waardoor we gemeenschappelijk economische vertegenwoordigers hebben in het buitenland. Ingevolge de globalisering zijn Vlaanderen en Brussel nog meer op elkaar aangewezen. Door de band Brussel-Vlaanderen te versterken, kan de hoofdstedelijke en internationale rol van Brussel verstevigd worden. Vlaanderen moet aanwezig zijn in het internationale Brussel. Ook naar de Vlaamse zakenwereld moeten we Brussel ten volle uitspelen. Over Brussel bestaan veel vooroordelen, ook in Vlaanderen. Op de Vlaamse feestdag die we in het Brusselse stadhuis vieren, zouden wij deze vooroordelen naast ons neer willen leggen en liever een pleidooi houden om als Vlaming en Vlaamse Brusselaar onze hoofdstad maximaal uit te spelen. Brussel is een kwaliteitsmerk dat we best aan Vlaanderen linken.

**“Het liberalisme heeft altijd uit twee stromingen bestaan: het meer klassieke en het moderne liberalisme. Die twee tradities hebben elk hun waarde. Ook al kiest men vandaag voor een progressief liberalisme, het zou heel onverstandig zijn om een aantal opvattingen van het klassieke liberalisme niet te bewaren. De twee moeten gecombineerd worden: op levensbeschouwelijk vlak progressief zijn, op economisch vlak de klassieke opvatting van de sociaal gecorrigeerde markteconomie verdedigen.”** Dat zegt VUB-professor politieke wetenschappen Patrick Stouthuysen naar aanleiding van het boek ‘Politieke ideologieën in Vlaanderen’ waarin hij een verhelderend artikel over het liberalisme schreef. Stouthuysen stelt ook voor om het idee van de actieve welvaartstaat van onder het stof te halen: “Het is jammer dat zo’n project in de verdrukking is geraakt. Alles zit muurvast. Het communautaire waar niemand nog goed weet waar het naartoe moet, overheerst alles. Terwijl er veel belangrijker uitdagingen zijn”.

## **“Zowel klassiek als progressief liberalisme behouden”**

### **Waarom een boek over politieke ideologieën?**

**Patrick Stouthuysen:** “Het idee om een boek over ideologieën in Vlaanderen te schrijven, kwam van Luk Sanders. Tot op heden bestond dit merkwaardig genoeg nog niet. We hebben in Vlaanderen nogal eens de reflex dat politiek niet over ideologie, maar over macht en strategie gaat. Maar politiek gaat natuurlijk vooreerst over ideeën die men wil verwezenlijken. Daarom is ideologie wél belangrijk voor de politiek. Een politieke partij heeft een kader nodig om dagelijks politiek te bedrijven. Daarom vonden we het nuttig om een boek te maken over de ideologieën in Vlaanderen.”

### **Als we het artikel van Luk Sanders in het boek lezen, hebben we toch de indruk dat partijen nu minder met ideologie bezig zijn?**

“Je zou op het eerste gezicht denken dat de partijen minder met ideologie bezig zijn omdat de tegenstellingen tussen de ideologieën wat vervaagd en de verschillen minder zichtbaar zijn. Maar anderzijds houden partijen toch ideologische congressen en publiceren ze manifesten om zich van de andere te onderscheiden.”

### **U nam in het boek het deel over het liberalisme voor uw rekening. U schrijft daarin aan het einde: Er zit de volgende jaren vermoedelijk zwaar weer voor de libera-**

### **len aan te komen”. Da’s niet zo optimistisch?**

“Zeker in Vlaanderen, maar ook elders, is liberalisme in de publieke opinie altijd sterk verbonden geweest met een bepaalde visie op de economie. Het succes van het liberalisme wordt voor een deel bepaald door de toestand van de economie: als de economie goed gaat, dan gaat het ook goed met de liberalen, omdat mensen dan vertrouwen hebben in de markteconomie. Wanneer er, zoals vandaag, een aantal bedreigingen op ons afkomen en de economie moeilijke tijden tegemoet gaat, dan ontstaat de perceptie dat die markt toch niet echt werkt. Dan is de drang groot om in die markt in te grijpen. In tijden van economische crisis zoeken mensen hun toevlucht tot protectionisme. Dan hebben mensen geen oren naar de liberalen.”

### **Dus de daling van de koopkracht is voor liberalen een moeilijke situatie om mee te leven.**

“We zien dat er grenzen zijn aan wat de politiek kan verwezenlijken. Neem bijvoorbeeld de geglobaliseerde economie, daar heb je weinig vat op. Als liberaal zit je gevangen tussen wat je kunt doen en wat je niet kunt doen. Neem de petroleum prijzen: je kunt je industrie op de hoge brandstofprijzen afstemmen, maar het idee dat we dat gaan kunnen compenseren, zoals de PS beweert, gaat niet in het soort van economie waarin wij leven.”

### **Maar de vrije markt lost dit ook niet op?**

“Liberalen hebben ook nooit gezegd dat de vrije markt alles zou oplossen. Ze heeft ook haar beperkingen. Maar ik zie anderzijds ook geen werkbare alternatieven voor die vrije markt. De alternatieven die ooit zijn uitgetoet, zijn slechter gebleken.”

### **Ook links heeft daarvoor geen alternatieven. Het is bijzonder stil aan die kant?**

“Dat is opvallend. De ontreding ter linkerkant is groot. Ik zeg dit niet met leedvermaak, want in een democratie is het goed dat er verschillende stromingen bestaan. Links heeft in de jaren tachtig en negentig een stap naar het centrum gezet door voor een stuk de markt te omarmen. Nu ziet men dat een groot deel van het links kiespubliek daar niet voor te vinden is. Mensen haken af. En waar zijn de alternatieven? Men valt wel op de knieën voor allerlei populistische leiders, maar daar moeten we ook nog het eerste concrete alternatief van zien. Links biedt geen fundamentele antwoorden op de problemen van deze tijd. Nog niet zo lang geleden geloofde men anders dat de overheid wel alles kon oplossen.”

### **“Iedereen zou na de val van de Muur van Berlijn liberaal zijn geworden. Maar “Nationalisme en fundamentalisme zijn overal in opmars”, schrijft u nu. “De**



“Einde negentiende eeuw, begin twintigste eeuw bestond er in Vlaanderen een sterk liberaal verenigingsleven. De liberale zuil was zichtbaar, met een liberale vakbond, sport- en vrijetijdsverenigingen, vakantiekolonies. Je hebt dit in niet zoveel landen, maar het is volgens mij wel de oorzaak van het succes van de liberale partijen bij ons. Het liberalisme heeft diepere wortels in de lokale samenleving dan elders in Europa. Liberale partijen zijn vaak kaderpartijen met politici die verkozen zijn met daarrond een professioneel apparaat, maar weinig ledenwerking en structuur. In Vlaanderen is dit wel anders. Je botst er nog altijd op liberale fanfares bijvoorbeeld.”

**U schrijft ook dat liberalen ietwat tegenstrijdig eerder voor de vertegenwoordigende dan voor de directe democratie zijn? Historisch gezien profiteerden de liberalen**

## VUB-professor Patrick Stouthuysen pleit voor een verscheiden liberale ideologie

**toekomst dreigt veeleer botsende beschavingen in te houden, dan de wereldwijde triomf van het liberalisme.”**

“De basishouding van het liberalisme is sterk individueel en rationalistisch. Daardoor onderschatten liberalen vaak de kracht van het groepsdenken en van het irrationele. Ze denken dat die zullen verdwijnen, als gevolg van de opmars van wetenschap en onderwijs, maar dat blijkt helemaal zo niet te zijn. Liberalen kunnen niet meer doen dan blijven vertrouwen op de rede. Rationeel debatteren, goede argumenten gebruiken, logisch denken blijven onze sterkste wapens. Maar het is vaak moeilijk om rationeel te blijven als de rede ophoudt.”

**En u gaat verder: “Liberale partijen slagen er zelfs niet in alle Europese landen in tot de parlementen door te dringen. Liberale partijen zijn zelden meer dan middelgroot.”**

“Vanuit de Belgische context is dit vreemd, want wij hebben bij ons wel

twee vrij grote liberale partijen. Vooral in Centraal- en Oost-Europa is er van het liberalisme minder overgebleven dan men op het eerste gezicht zou hebben kunnen vermoeden. Na de val van de muur en het communisme had men daar toch een groot draagvlak voor het liberalisme mogen verwachten. Niet dus. Ik denk dat een verklaring ligt in het feit dat liberalisme daar te veel geassocieerd is met de vrij moeilijke periode na de val van het communisme toen men nogal ondoordacht radicale hervormingen heeft doorgevoerd die op korte termijn voor ontredde zorgden. Maar een andere oorzaak is dat de christendemocratische organisaties overal in Oost-Europa gingen werven. Langs liberale kant is die werving uitgebleven, ongetwijfeld omdat de liberalen niet op zo’n sterke organisaties konden rekenen.”

**Organiseren is, zoals u zegt, op zo’n momenten niet altijd de sterkste kant van de liberalen geweest. In Vlaanderen is dat toch heel anders. Hoe komt dat?**

**inderdaad nooit van de veralgemening van het stemrecht.**

“Ja, de geschiedenis is soms onrechtvaardig. De liberalen ijverden voluit voor het algemeen kiesrecht, maar als dat er eenmaal was, waren zij er het eerste slachtoffer van. Ik denk dat ook daar het ontbreken bij de liberalen van een sterk georganiseerd middenveld dat socialisten en christendemocraten wel hadden, een rol heeft gespeeld. Een les die we daaruit moeten trekken is dat liberalen te vaak onderschatten dat politiek niet alleen een kwestie is van mensen te overtuigen met ideeën, maar ook van mensen te verenigen en in een organisatie bijeen te brengen. Je merkt dit vandaag nog. Er stijgt een gevoel van ongemak op als het bij de liberalen over het verenigingsleven gaat.”

**Het liberalisme was lange tijd het bezit van één unitaire liberale partij. Nu bestaan er al meerdere liberale partijen in België. En hoe Vlaams zijn volgens u de Vlaamse liberalen vandaag?**

"Er is vooreerst de communautaire dimensie. Tot begin jaren zeventig hielden in België veelal de Franstaligen de liberale partij gaande. Je had wel binnen de partij een soort van Vlaamse oppositiegroepen, zoals het Liberaal Vlaams Verbond en het Willemsfonds, maar de partij werd door een sterke unitaristische reflex beheerst. Die unitaristische groep die vooral in steden als Gent, Antwerpen en Brussel bestond, is in Vlaanderen nu haast uitgestorven. Bovendien organiseerden de politieke partijen zich op basis van de gemeenschappen als gevolg van de staats Hervorming en verdween de Belgicistische reflex. Liberalen zijn vandaag even Vlaamsgezind als anderen. Er zijn wel verschillen. Er zijn partijen die denken dat als we in Vlaanderen iets heel hard willen, we dat dan ook gaan krijgen. Andere zijn realistisch en zeggen dat men altijd met het andere landsgedeelte zal moeten blijven praten. De Vlaamse liberalen zitten duidelijk op deze lijn, het nuchtere federalisme. Maar dit betekent niet dat er daar niet nagedacht wordt over hoe de samenwerking tussen de regio's in de Belgische staat optimaler zou kunnen, of zelfs sterker zou worden. Dit is een federalistische reflex van Open Vld, geen Belgicistische."

**Nu claimen ook in Vlaanderen meerdere partijen het liberalisme. Ze noemen zich progressief liberaal, of klassiek en rechts liberaal, of links liberaal. Er is Open Vld, er is LDD en Vl.Pro, de opvolger van Spirit.**

"Bij Spirit is de bekering tot het links liberalisme nooit van harte gegaan. Op het einde van de Volksunie stonden twee stromingen tegenover elkaar: de Vlaams-Nationalisten en de links liberalen waarvan er veel naar de VLD gingen. De groep die overbleef rond Bert Anciaux had eerder een groen profiel, maar vonden zich in Agalev, later Groen, niet terug wegens het ontbreken daar van een Vlaamse reflex. Deze groep leeft bij de gratie van de electorale aantrekkingskracht van Anciaux. Wat niet wegneemt dat het links liberalisme een interessante stroming is. Maar het idee om daarrond een aparte partij te vormen, heeft weinig toekomst. De politieke formatie van Jean-Marie Dedecker is nog te nieuw om al

goed te zien welk soort partij dat wordt. De LDD trekt vandaag mensen aan die van overal komen. Het is duidelijker waar ze tegen zijn, dan voor. De partij laat regelmatig klassiek-liberale, zelfs libertarische geluiden horen. Vergelijkbare partijen in Nederland, van Wilders en van Verdonk, combineren dat echter met een uitgesproken nationalisme en met populisme. Niet zonder succes overigens. Wat de koers wordt van LDD zal de komende maanden duidelijk moeten worden."

**Open Vld koos duidelijk voor de progressieve koers.**

"Het liberalisme heeft altijd uit twee stromingen bestaan: het meer klassieke en het moderne liberalisme. Die twee tradities hebben elk hun waarde. Ook al kiest men vandaag voor een progressief liberalisme, het zou heel slecht zijn om een aantal opvattingen van het klassieke liberalisme niet te bewaren. De twee moeten gecombineerd worden: op levensbeschouwelijk vlak progressief zijn, op economisch vlak de klassieke opvatting van de sociaal gecorrigeerde markteconomie verdedigen."

**Liberalen moeten op maatschappelijk vlak er over waken dat het pluralisme gevrijwaard blijft. Botst dit niet met bijvoorbeeld het verbod op het dragen van een hoofddoek?**

"Principe één: in een pluralistische samenleving met veel strekkingen moet de overheid neutraal zijn, zoniet verliest ze alle geloofwaardigheid. Principe twee: op het niveau van het individu moet een liberaal ook het pluralisme aanvaarden. Maar deze twee principes komen op bepaalde momenten in botsing. We merken dat het idee opgeld maakt dat de overheid een afspiegeling moet zijn van alle opvattingen. Daartegen moeten we heel kritisch aankijken. Een rechter met een hoofddoek kan dus niet. Maar als een volwassen vrouw in het dagelijkse leven een hoofddoek wil dragen, welke liberaal kan zich daar tegen verzetten? Je moet de levensbeschouwelijke vrijheid aanvaarden."

**U ziet veel in het liberalisme met een menselijk gelaat. Ook de**

**zwaksten moeten meekunnen.**

"Globalisering is niet voor iedereen goed. Mensen van wie de job wordt bedreigd door goedkope arbeidskrachten uit het buitenland maken zich terecht zorgen. Als liberaal kan je dan niet komen met het verhaal van 'sorry vriend maar voor u is het misschien pijnlijk dat uw bedrijf sluit, maar de wereld gaat er wel op vooruit'. Een liberaal moet er over waken dat ook de zwaksten van de vooruitgang kunnen genieten en meer werk de mensen sterker maakt. En liberalen moeten ook durven nadenken over nieuwe recepten om de welvaart te verhogen. Denk bijvoorbeeld aan het basisinkomen voor iedereen waardoor we op een heel andere manier onze sociale zekerheid kunnen opbouwen."

**Hoor ik u nu zeggen dat het jammer is dat het concept van de actieve welvaartstaat van Verhofstadt I te vlug werd begraven?**

"De actieve welvaartstaat was een heel sterk project en het zou opnieuw kunnen verdedigd worden. Het was een project waarbij er een combinatie werd gemaakt van economische en sociale gevoeligheden. De wereld is in beweging en we moeten er voor zorgen dat iedereen mee is. De welvaartstaat, niet als een hangmat, maar als een trampoline, was een sterk beeld. Het is jammer dat zo'n project in de verdrukking is geraakt. Alles zit muurvast. Het communautaire waar niemand nog goed weet waar het naartoe moet, overheerst alles. Terwijl er veel belangrijker uitdagingen zijn. We lopen al twee jaar een achterstand op en ik vrees dat we daarvoor zwaar gaan betalen. De recente peilingen geven andere signalen, maar er is meer aan de hand. Er is volgens mij een groot verlies aan vertrouwen in de instellingen en in de politiek. Indien bepaalde nationalistische en populistische krachten in verkiezingstijden op deze golven mobiliseren, zouden we wel eens zwaar kunnen verschieten."

**Bert CORNELIS**

**Carl Devos en Luk Sanders (red.), Politieke ideologieën in Vlaanderen. Uitg. Standaard Uitgeverij, 2008; 476 blz.; 24,95 euro.**

# Open Vld herschrijft Beginselverklaring

## Volgend jaar ideologisch congres

Begin februari van volgend jaar organiseert Open Vld een ideologisch congres. Bedoeling is om de Beginselverklaring van de Vlaamse liberalen uit 1992 aan te passen 'aan de tijdgeest'. Bij wijze van opwarmer worden eerst vijf studiedagen opgezet.

De Beginselverklaring ([www.openvld.be](http://www.openvld.be)) werd bij de oprichting van de VLD-Partij van de Burger geschreven en sloot aan op het congres 'De weg naar politieke vernieuwing' van 15 november 1992. Na de tegenvallende verkiezingen en het succes van extremistische en populistische partijen bij 'zwarte zondag' op 24 november 1991, hét zogenaamd 'signaal' van de burger, koos Guy Verhofstadt voor de oprichting van een brede burgerbeweging en werd de liberale partij PVV omgevormd tot VLD. Verhofstadt zelf schreef intussen zijn politieke ideeën neer in enkele burgermanifesten die in de jaren negentig het politiek-ideologisch debat overheersten. De oorspronkelijke tekst werd later enkel aangepast op de congressen van 16 november en 17 december 2002.

De Beginselverklaring moet gesitueerd worden in de tijdgeest van begin jaren negentig met de drang naar een nieuwe politieke cultuur, het komaf maken met een middenveld en zuilen die de politiek in hun greep hielden, het afrekenen met de schandaalsfeer en het herstel van de democratie. De Beginselverklaring verwoordde een duidelijke visie op de vrije markt, koos voor een zelfstandig Vlaanderen in een federaal België, wou de kloof tussen burger en politiek (tussen kiezers en verkozenen!) dichtten, klaagde de malaise in de 'traditionele' partijen aan en verzette zich tegen het opkomend extremisme en de antipolitiek.



De burgermanifesten van Guy Verhofstadt vormden de basis voor de Beginselverklaring en de politieke ideologie van de VLD-Partij van de Burger.

### Duurzaam en tijdloos

Achteraf bekeken is de verklaring een vrij duurzaam en tijdloos document gebleken dat bij een herlezing bijzonder actueel blijft. Toch is er de voorbije 16 jaar veel veranderd en kondigen zich nieuwe uitdagingen aan. Denk aan het internationaal terrorisme, het opkomend religieus fanatisme, de globalisering, de ecologische uitdagingen, de vergrijzing, de diversiteit in de samenleving, het blijvend extremisme en populisme...

De Vlaamse Liberalen en Democraten zelf zitten ook in een andere situatie dan in 1992. Volgend jaar juni liggen tien jaar onafgebroken regeringsverantwoordelijkheid achter de rug. Op ethisch, maat-

schappelijk en economisch vlak konden belangrijke stappen vooruit gezet worden. Maar een partij die zo lang in een regering zit, moet zich natuurlijk af en toe eens afvragen hoe scherp het eigen ideologisch profiel nog is en of dat profiel niet te veel is verwaterd tijdens een regeerperiode waarin er compromissen moesten gesloten worden. Vandaar de noodzaak van een ideologisch congres.

### Ander partijlandschap

Maar nog meer dan dat is het politiek landschap sinds 1992 grondig gewijzigd. De meeste partijen schoven qua eigen organisatie op in de richting van de VLD, met als icoon de rechtstreekse verkiezing van de voorzitter. Na de verruiming van 1992 trok de VLD nog mensen uit andere partijen aan. Nog vorig jaar werd het progressief liberalisme tot politieke marsrichting uitgeroepen en veranderde de naam van de partij in Open Vld. Er kwamen nieuwe partijen bij. Er verdwenen partijen. Anderen veranderden hun naam en stelden hun ideologie bij. Doelstelling van het nieuw Liberaal Manifest is verder te kijken dan een verkiezingsprogramma. Dat gebeurt aan de hand van vijf 'mission statements' rond de volgende invalshoeken: economisch en internationaal, sociaal, klimaat en milieu, multiculturalisme en ethiek. Volksvertegenwoordiger Rik Daems zit het congres voor. Input wordt verwacht via de liberale labo's, maar ook de liberale zusterorganisaties worden uitgenodigd om mee te brainstormen.

**Aanmelden kan op <http://www.openvld-lila.be/> of telefonisch op de partij 02 549 00 20 en vragen naar coördinator Myriam Parys.**

**B.C.**

# LVSU: Liberalisme zal totaal zijn of zal niet zijn

*“The enemies of freedom have always charged its defenders with subversion. And nearly always they have succeeded in persuading the guileless and well-meaning.”*

Dit citaat van Karl Popper vat perfect de journalistieke perceptie samen die dezer dagen heerst omtrent het liberalisme en de vrije markt. Het liberalisme als ideologie is volgens velen tanend en het bevindt zich in de hoek waar de klappen vallen, getuige de depressie op de wereldwijde financiële markten en de stijgende voedsel- en energieprijzen.

De huidige economische malaise ontkennen is absurd, toch stoor ik mij als enthousiaste jonge liberaal mateloos aan de terminologische verenging die het liberalisme moet ondergaan en de onnauwkeurigheid waarbij de schuld zonder nuancering rechtstreeks bij de vrije markt wordt gelegd. Het liberalisme vernauwen tot een puur economische ideologie, de geliefde tactiek van anti-globalisten en andere etatisten komt op hetzelfde neer als proclameren dat Hugo Claus enkel dichtbundels schreef.

## Drie pijlers

Algemeen gesteld kent het liberalisme drie zeer nauw verbonden pijlers: een ethische, een economische en een politiek-staatkundige. Het fundament hiervoor wordt gevormd door het zelfbeschikkingsrecht. Toegepast op de eerste pijler geloven liberalen dat elk individu zo veel mogelijk vrijheid moet krijgen om zelf keuzes te maken in zijn of haar leven. Daarbij aanleunend moet elke burger de mogelijkheid krijgen om op een ongedwongen manier goederen en diensten te produceren, te verhandelen en te consumeren. Ten slotte bepaalt de



derde pijler, en dit wordt jammerlijk al te vaak vergeten, dat de vrijheid van elk individu het best wordt gewaarborgd in een democratische rechtstaat (in het Engels een ‘liberal democracy’), een staat waar een democratisch verkozen parlement en een regering gebonden zijn door een grondwet waarin de fundamentele rechten en vrijheden zijn verankerd (de zogenaamde ‘Rule of Law’).

In China of Rusland kan daarom hoegeenaamd geen sprake zijn van enig liberalisme. Het staatskapitalisme à la Chinois ou à la Russe met het liberalisme vereenzelvigen is intellectueel ‘cherry picking’ en bijgevolg oneerlijk. Volgens liberalen kan een land zijn burgers niet zomaar de mond snoeren, de persoonlijke integriteit schenden of privé-eigendom ontnemen. Een dictatoriaal of totalitair bewind staat volledig haaks op de fundamentele beginselen van de vrijheid en het respect voor ieder individu.

Dwingt de huidige financiële en economische crisis ons om het geloof in de kracht van de vrije markt en het kapitalisme te herzien? Allerminst. Volgens liberalen zorgt vrijhandel er immers voor dat wederzijdse belangen worden gecreëerd, de civil society herleeft en de vrede wordt gevrijwaard. Of zoals Frederique Bastiat het formuleerde “als goederen de grens niet over gaan, zullen soldaten dat doen”. De mythe dat vrijhandel en kapitalisme de derde wereld verarmt, is daarenboven vals. Landen die resoluut kozen voor vrijhandel en hun grenzen niet gesloten hielden, genereerden meer welvaart dan landen

die dit niet deden. Denken we maar aan Botswana en Taiwan die een non-dirigistisch economisch beleid gebruikten om de welvaart (rijkdom, levensduurte, onderwijs, voeding en zo meer) van hun burgers de laatste 40 jaar gestadig te verhogen. Landen zoals Zimbabwe en Kenia die een gesloten handelspolitiek voerden, kampen echter nog steeds met grote armoede en ellende. Vrijhandel alleen zal deze landen niet uit het slop kunnen halen. Het installeren van afdwingbare eigendomsrechten en de rechtsstaat zijn cruciaal voor het welslagen van een kapitalistisch systeem en de verbetering van het lot van iedere burger.

Daarenboven zal het wegwerken van de tolbarrières wel leiden tot meer rijkdom voor derde wereldlanden, hetgeen dan weer het ontmantelen vereist van de hypocriete landbouwsteun van westerse landen. Dat het EU-budget voor 2008 nog steeds bestaat uit meer dan 40 % marktvervalsende subsidies is tekenend. Liberalen geloven sterk in de weldaden van de markt, desondanks beseffen we dat diezelfde markt, net zoals een overheid, niet altijd perfect werkt. Meer transparantie en grotere democratisering in de instellingen die de globale markt een institutioneel kader geven, dringt zich bijgevolg op. Denken we maar aan de G8, de Wereldbank en het IMF, waar de vertegenwoordiging schrijnend scheef is getrokken.

Bovendien kan een goed werkende vrije markt enkel gedijen in een samenleving waar de fundamentele rechten en vrijheden van ieder individu worden gegarandeerd. Het ideologisch liberalisme vernauwen tot een theorie van de absolute vrije markt is daarom wel zeer kort door de bocht. Het economisch liberalisme of kapitalisme kan niet zonder zijn ethische en politiek-staatkundige pijler. Het liberalisme zal totaal zijn of zal niet zijn.

**Patrice VIAENE**



# ANDERE TIJDEN

## Burgerdemocratie in de 19<sup>de</sup> eeuw

### Het Willemsfonds en de Vlaamse kwestie

**Bij zijn oprichting in 1830 was het koninkrijk België een francofone staat. Het blijft een intrigerende vraag waarom de Belgische overheid er niet in slaagde Vlaanderen te verfransen. Het nieuwste boek van prof. dr. Harry Van Velthoven (Hogeschool Gent) levert een belangrijke bijdrage in deze discussie. Hij bestudeerde de 171 petitie's die het Willemsfonds in de periode 1860-1913 uitstuurde en die vooral op de taalwetgeving betrekking hadden.**

Tussen opportunisme en radicalisme luidt de titel van zijn boek. Deze tegenstelling verwijst vooral naar de discussie rond de taalwet op het officieel secundair onderwijs van 1883 die zorgde voor een fundamentele ommekeer in de taaltoestanden in ons land. Deze wet verplichtte de openbare secundaire scholen enkele vakken in het Nederlands te onderwijzen (waaronder het Nederlands zelf...). De uitvoering van de wet leidde tot nieuwe ver Vlaamingsmaatregelen, zoals de organisatie van een opleiding voor leerkrachten die

Nederlands spraken. Op deze wijze werd het monopolie van het Frans als taal van de elite langzaam ondergraven.

### Pressiegroep

In de discussie over de taalwet van 1883 speelde het Willemsfonds een belangrijke rol. In 1878 hadden de liberalen de verkiezingen gewonnen. Naast hun klassiek overwicht in Wallonië en Brussel steunden ze nu ook op acht Gentse volksvertegenwoordigers en één Antwerpenaar. Een grondige hervorming van het lager en secundair onderwijs stond bovenaan op hun agenda. Als men het rijksonderwijs in Vlaanderen zou uitbreiden, was het evenwel belangrijk ervoor te zorgen dat deze scholen geen instrument van verfransing zouden worden. Daarom besloot het Willemsfonds zijn politieke afstandelijkheid te laten varen en als pressiegroep op te treden. Binnen het Willemsfonds waren de meningen nochtans verdeeld. Antwerpen en Brussel stelden zich radicaal op, Gent wou de zaak veel voorzichtiger aanpakken. De discussie liep soms hoog op en als men het moeizaam eens geraakt was, werden de afspraken dan toch weer niet

gerespecteerd. Begin 1883 schreef Antwerpen boos naar Gent:

"Het zij ons toegelaten hierbij te vrezzen dat wij in deze zaak gedurig hebben te worstelen gehad, niet tegen vijanden, maar tegen eigen vrienden". Brussel voegde eraan toe: "Dat kinderspel duurt reeds maar al te lang". Het parlementaire eindresultaat viel uiteindelijk nogal mee. In zijn boek bespreekt prof. Van Velthoven ook de andere petitie's van het Willemsfonds, steeds in verband met de evolutie van de taalwetgeving. Achteraan bevat het boek een lijst van de 171 verzoekschriften. De volledige teksten kan men op de website van het Liberaal Archief raadplegen.

**Harry Van Velthoven, *Tussen opportunisme en radicalisme, Het Willemsfonds en de Vlaamse kwestie in 171 petitie's (1860-1913)*. Uitg. Academia Press en het Liberaal Archief; 154 pagina's; 15 euro (+ 2,5 euro verzendingskosten). Bestellen kan op [www.liberaalarchief.be](http://www.liberaalarchief.be)**



## Liberaal leiders in Europa

**Het Europese liberalisme beleefde tussen de val van Napoleon in 1815 en de grote Wereldoorlogen in de twintigste eeuw, zijn eerste en grootste bloeiperiode. Maar wie waren eigenlijk de grote voormannen van de liberale politieke bewegingen in de diverse landen?**

Het boek 'Liberale leiders in Europa' werpt een licht op veertien van deze vooraanstaande politici: de Britten Palmerston, Gladstone, Asquith en Lloyd George; de Belgen Rogier, Frère-Orban en Hymans; de Duitsers Bennigsen, Richter en Stresemann; de Fransen Constant en Guizot; de Spanjaard Sagasta; en de Italiaan Giolitti.

Wat waren hun achtergronden en hun drijfveren? Hoe hebben zij hun denkbeelden in daden weten om te zetten? Stonden zij een bepaalde richting in het liberalisme voor, en zo ja welke?

Hoe kregen zij hun geestesverwanten – eigenzinnig als liberalen zijn – mee, en hoe spraken zij de kiezers aan? En wat is hun blijvende betekenis voor het liberalisme? Elf deskundige auteurs brengen in 'Liberale leiders in Europa' persoon en politiek van de veertien liberale leiders tot leven. De lezer leert steeds het karakter, de overtuigingen en de overtuigingskracht kennen van ieder van deze veertien mannen van betekenis, en ziet zo de elementen van succesvol liberaal leiderschap.

Het boek is een initiatief van de Nederlandse Telderstichting die al eerder in het boek 'Van Thorbecke tot Telder' enkele bekende Nederlandse liberalen in beeld bracht. Die zijn in het 'Europees boek' dan ook niet opgenomen.

**Patrick van Schie (red.), *Liberale leiders in Europa. Portretten van prominente politici in de negentiende en vroege twintigste eeuw*. Uitg. Boom, Amsterdam; 387 blz.; 27,50 euro.**

# BOEKEN: Jan Van Benedens sentimenteel dagboek

De Gentse liberale politicus, jurist, licentiaat moraalwetenschap en Europees recht, docent en publicist noemt zijn dichtbundel *Een geur van bloemen* een sentimenteel dagboek. Bizar eigenlijk dat hij veertig jaar wachtte om de poëtische neerslag op zijn ontmoeting met een niet nader genoemde geliefde pas nu te publiceren.

## Een geur van bloemen

Zoals dat met elk van ons wel eens gebeurde, maar dan meestal in zonovergoten paradijselijke oorden, botste Van Beneden veertig jaar geleden op een vakantie- en/of studiegeliefde in ... Praag, kort vooraleer daar tanks en pantserwagens het centrum binnentrokken. Tijdens het academiejaar 1966-1967 was hij als student voorzitter van het Liberaal Vlaams Studentenverbond. Kort daarop verbleef hij in een studentenhotel in Praag, op nauwelijks 100 meter van het Wenceslasplein. De belevenissen van zijn tiendaags verblijf na de inval van de Warschaupakttroepen verwoordde hij in *Mijn Praags Dagboek*, gepubliceerd in 1981.

### Poëtisch dagboek

In chronologische volgorde onthult Van Beneden in zijn poëtisch dagboek van 33 gedichten zijn gevoelens voor een geliefde wezen dat hij leerde kennen voor, tijdens en na de Praagse Lente. Elk gedicht is gedateerd. Het eerste op 1 oktober 1957, Van Beneden was toen 24 en vindt zich "een blinde passagier op een rondlopend schip dat door stormweer geteisterd mij op jouw oever heeft gegooid". In het langste, vijfdelige titelgedicht 'Een geur van bloemen' noemt hij zichzelf "een tuinier die bij dag en bij nacht zijn uitverkorene zocht in het bloemenveld", hij leert haar beter kennen, maar: "Wij hebben onze liefdesnacht afzonderlijk doorgebracht omdat het lot het wild..." De verliefdheid wordt intenser maar wordt overschaduwd door vragen over

verleden en toekomst. In 'De lange weg' smeekt hij verder om haar liefde: "ik ruik je adem aan mijn lichaam en streel je haren met zachte gebaren..." Er volgt een korte afwezigheid, maar de laatste dagen van 1967 bejubelt Van Beneden de stad Praag en toekomstplannen worden gesmeed in 'Straks'. Nurnberg wordt dan weer een tussenstation ("Ik tel de lange uren op deze grauwe muren"). In de lente van '68 laat het geluk van hun samenzijn weer op, maar zij laat hem schijnbaar wachten ("Ik zal geen treurnis kennen wanneer je me wachten laat")

### Donkere Praagse nachten

In 'Ballade' schrijft hij indrukwekkend de lange, donkere Praagse nachten na de bezetting. In september volgt een nieuw korte samenzijn en de eerste twijfels manifesteren zich. Zijn vrees manifesteert zich eind 1968: "ik zocht je tedere stem maar vond enkel koelheid". Zoals wel vaker gebeurt bij stukgelopen internationale vakantie- en studentenrelaties tracht de dichter in 'Fiat Lux' in het reine te komen met zichzelf en zijn gevoelens. De geliefde is vriendin geworden. De sinds maanden gegroeide vervreemding slaat toe en zorgt tijdens de zomer van 1969 voor 'Afrekening met het verleden'.

### Eenvoud

Als dichter keert Van Beneden terug naar de eenvoud van de poëzie. Er wordt dezer dagen te weinig poëzie gelezen omdat zij zich te ver van de eenvoud, en dus ook van de mens verwijderd



heeft. Van Beneden schrijft een poëzie die niet in raadsels spreekt. Hij is ook geen toevallige toerist. Ondanks zijn blind makende verliefdheid ervaart hij Praag en de gebeurtenissen errond met een scherpe blik. Hoewel de ondertitel 'sentimenteel' bevat en je als lezer af en toe de indruk krijgt dat puberale gevoelens primeren, is levensvreemdheid een kenmerk van de hedendaagse kunstenaar, op zoek naar een nieuwe realiteit. Dichterschap is geen vorm van abnormaliteit, bij Van Beneden een vorm van verhevigde, verscherpte luciditeit. Dat hij zijn innerlijke ervaringen via een dagboek noteerde is niet helemaal renoverend.

John RIJPENS

**Jan Van Beneden, Een geur van bloemen, sentimenteel dagboek (1967-1969) Uitg. Julien Verbeke, Lijnmolenstraat 34-36 te 9040 Gent; uitgave mei 2008; 95 pag. Het boek kan worden besteld door storting van 8,00 euro (+ 2,00 euro verzendingskosten) op rekeningnummer 083-4638823-92 met de vermelding "Dichtbundel". U kunt het boek ook zelf afhalen bij de auteur, P.J. Triesthof 14, 9050 Gentbrugge (tel. 09/230.02.94 - email jan.van.beneden@telenet.be), en dan betaalt u slechts 8,00 euro. Voor verdere informatie zie ook [www.janvanbeneden.be](http://www.janvanbeneden.be)**



# Georgia on my mind (...maar dan ook niet meer dan dat)

En waar is Sandra Roelofs gebleven? Niet één keer is zelfs haar naam maar vernoemd tijdens of na de vijfdaagse oorlog, die president Saakasjvili van Georgië heeft uitgelokt, en waarvan Moskou schaamteloos misbruik maakt om het recht van de sterkste te doen gelden. Of Roelofs veilig in haar geboortestadje Terneuzen zit opgeborgen of weggedoken in Tbilisi doet weinig ter zake. De vrouw van de president is uitgegomd, omdat ze niet bruikbaar was in een open conflict. Revoluties, ook Roze, hebben een krachtig vrouwelijk symbool nodig – toen Edward Sjevardnadze de baan moest ruimen in 2003 had de zegevierende oppositie een ikoon nodig. Onervaren politici hadden het Saakasjvili voorgedaan, Peron met zijn Evita, Joesjtsjenko met Julia Timosjenko in Oekraïne. Als het om de knickers gaat, moet het escort snel naar af.

De halfhartigheid van Moskou wijst op onverwerkte trauma's, en vooral op verbittering. De haat tegen Gorbatsjovs minister van Buitenlandse Zaken, Sjevardnadze, was zo intens dat beide grootmachten, elk met hun eigen agenda, de verenigde oppositie steunden om hem tot afreden te dwingen. Sjevardnadze mocht dan voor het Westen een symbool zijn van glasnost en democratisch realisme, in zijn eigen land van herkomst, Georgië, kreeg hij nooit greep op de politieke vorming van een nieuwe, onafhankelijke staat. Dat Georgië's eerste president Gamsachoerdia na een bloedige staatsgreep begin 1992 naar het naburige Tsjetsjenië vluchtte, mocht niet baten. Moskou bleef Sjevardnadze beschuldigen van hand- en spandiensten aan de radicale moslimopstandelingen. Het waren de buitenlandministers Colin Powell en Igor Ivanov die Saakasjvili bijsprongen in de Roze Revolutie.

De VS kozen eieren voor hun geld: ze hadden voet aan de grond gekregen in Georgië, ze hadden met succes een oliepijplijn van Bakoe naar de Turkse haven Ceyhan doorgedrukt, de enige die niet over Russisch grondgebied loopt; en

ze zagen ook in dat de voorthollende corruptie hen op de duur zuur zou opbreken – ramingen geven aan dat 70 % van de Georgische economie in handen was van Sjevardnadze, zijn familie en zijn omgeving. Rusland zag in Saakasjvili een nuttige zetbaas – hij had de Adzjarische krijgshoofd (en vooral businessrivaal van Poetin) Asjan Abasjidze uit Zuid-West-Georgië verdreven. En ondanks alles draaide de nieuwe machthebber de hand niet om voor beproefde knevelarijen: hij liet politieke tegenstanders opsluiten, trachtte de pers aan banden te leggen, en legt nadrukkelijk elk onderzoek stil naar de verdachte dood van zijn mede- en tegenstander, voormalig eerste minister Zjvania, die in vreemde omstandigheden begin 2005 omkwam "na een gaslek".

Saakasjvili werkte de Russen al langer op de zenuwen, vooral omdat hij de toenaderingspolitiek tot de NAVO nog intensifieerde. Diezelfde NAVO beging een blunder door vorig jaar op de Top in Boekarest die aanvraag op een laag pitje te zetten – en nu mag Duits Bondskanseliere Merkel de meubelen redden door in Tbilisi openlijk te verklaren dat Georgië best lid mag worden. Duitsland was tot nu toe een radicaal tegenstander geweest van Georgisch lidmaatschap, maar nood breekt wet, en in een partijtje armworstelen zijn alle listen en lagen toegelaten.

De nieuwe Koude Oorlog is in volle gang, en Georgië is een pion in dat spelletje strategie. De presidenten van Ruslands buurstaten Estland, Letland, Litouwen, Polen en Oekraïne hadden dat perfect begrepen, en reisden terstond af naar Tbilisi. Vooral Oekraïne ziet zijn kans schoon om toetreding tot de NAVO nu te forceren. Het legde onmiddellijk beperkingen op aan de Russische vloot in de Zwarte Zee, die meedeed aan de blokkade van Georgië. Het wil ook nieuwe gesprekken over de Krim. Polen ondertekende meteen het akkoord met de Amerikanen om het rakettenschild op te zetten (in naam gericht tegen Iran, in werkelijkheid een echte grensbeveiliging voor de NAVO).

Moskou sloeg zonder dralen terug, en sluit een inval in Polen niet uit, desnoods met kernwapens. Rusland dreigt er ook mee zijn zeemachtbasis in Kaliningrad weer uit te bouwen, met kernkoppen op de atoomduikboten. Eerder vorig jaar had Moskou al het Verdrag voor de Vermindering van Conventionele Wapens bevroren (het CSE-Verdrag van 1990).

De echte verliezer is de democratie. Als die er ooit is in een opbod tussen grootmachten. Dat is zelfs geen cynisme, gewoon een vaststelling van blote macht. De echte winnaar zijn de VS. Zij zien een nieuwe haatreflex tegenover Moskou ontstaan (met wie ze onder één hoedje spelen over de opdeling van de invloedssferen en de energiebevoorrading). Een sterk Rusland speelt Washington in de kaart: het woelige islamzuiden heeft er een onwillige buur bij. Een verdeelde Kaukasus komt Washingtons beste en sterkste NAVO-bondgenoot, Turkije, erg goed uit. (Overigens is Turkije intussen Georgië's grootste handelspartner). En de Europese Unie komt verzwakter dan ooit uit het hele gebeuren: diplomatiek is Europa's onmacht bewezen; de NAVO krijgt weer voorrang op de Unie met zijn te sterke euro (zelfs Frankrijk wil terug lid worden); Amerika's aanwezigheid in Europa is drukkender dan ooit, met steunpunten in Tsjechië, Polen, Roemenië en Georgië. Eén ding is onmiskenbaar: voor de machtigen gelden geen internationale rechtsregels. Rusland heeft de gegarandeerde soevereiniteit van een andere staat met voeten getreden, zogenaamd ter bescherming van de Russische minderheid. Ach, de Amerikanen hebben niet anders gedaan in hun eigen achtertuin, ter bescherming van "de democratie" (Grenada, Chili, Haïti, Cuba). Voor de groten geldt maar één regel, die van Brennus toen hij in 387 voor Christus de Romeinen over de knie legde en zijn gewichten vervalste om nog meer oorlogsschatting binnen te halen: *Vae Victis*.

Lukas De Vos

Recent lanceerde Touring Verzekeringen een 'verzekering met zwarte doos'. Met dit mechanisme aan boord wordt uw snelheid, het optrekken en afremmen, de manoeuvres en het tijdstip van uw autoritten vastgesteld. De nieuwe verzekering voor jongeren tussen 18 en 24 jaar kan de premie met zo'n 40 procent doen dalen. Dit financiële vooruitzicht klinkt jongeren die gebukt gaan onder een loodzware polis als muziek in de oren. En toch stelt zich de vraag of dit concept geen nieuwe aanslag op onze persoonlijke levenssfeer is.



**Herman De Croo, ondervoorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers - Minister van Staat:**

## Waar is ons recht om met rust gelaten te worden?

Als een rattenvanger van Hamelen stelt men ons gerust: Er is uiteraard geen enkel risico op schending van de privacy. De gegevens worden nauwelijks 24 uur bewaard door een externe firma die geen toegang heeft tot de persoonlijke gegevens, en de gebruiker kan zijn of haar persoonlijke status voortdurend nakijken. Wie echter beweert dat dit concept geheel zonder risico is, draait de burger doelbewust een rad voor de ogen. Deze zwarte doos zet de deur namelijk verder open voor alle mogelijke vormen van ongewenste controle. Verzekeringen zullen, of u het weet of niet, de mogelijkheid hebben te controleren of u net voor dat kleine ongeval, niet wat snel optrok. De politie kan, middels een huiszoeking, alle technische gegevens van uw rijstijl opvragen. En wie zal uw ongestoorde nachtrust beschermen tegen hacking van deze cruciale informatie?

### De bedreiging is onzichtbaar, maar gevaarlijk

De voorbije jaren werden diverse websites van de Federale Overheid het slachtoffer van digitale inbraak. Ter bescherming van de privacy van de bur-

gers en ter bescherming van de staatsveiligheid, is het van prioritair belang de digitale databases van de overheid goed te beschermen. Het fysiek inbreken in politiekantoren of gemeentehuizen is al lang niet meer van deze tijd. Nu elke overheidsdienst werk maakt van de digitalisering van zijn omvangrijke archief dat dure bedrijfsruimte opsoupeert, wordt digitale terreur interessanter. De gegevens van de overheid, maar ook de energie- en watersystemen, de communicatienetwerken en transportsystemen kunnen het bewust uitgekozen doel zijn van cyberterrorisme. Deze digitale terreur wordt volgens experts steeds talrijker en gevaarlijker. Eerder kondigde de minister van Justitie reeds het plan aan om een speciale overheidsdienst op te richten die spionage- en hackerspogingen tegen de overheid moet helpen verijdelen. Wanneer de dienst operationeel wordt, is nog niet duidelijk. De Federal Computer Crime Unit is bovendien permanent onderbemand. De technologie om werkelijk alles te controleren is al lang op de markt. Het is, nu de grens tussen telefonie, televisie en internet volledig vervaagd is, bijvoor-

beeld al lang mogelijk per individueel gezin vast te stellen tijdens welke reclamespots u wegzapt. Welk commercieel bedrijf heeft geen interesse in deze schat van informatie die een gerichte campagne efficiënter kan maken? Door uw televisieprofiel scherp af te lijnen, wordt het wel heel makkelijk u, zonder dat u het weet, te overladen met gerichte 'informatie'. Zeg me dus naar wat u kijkt, en ik bepaal wat u morgen koopt... De 21ste eeuw heeft ons reeds een lange reeks van hoogtechnologische uitdagingen gebracht. Door de kabels van glasvezel stromen innoverende mogelijkheden en ongewenste bedreigingen. Politici zijn vaak bezig met de problemen van gisteren, terwijl het digitale landschap van dag tot dag evolueert. De geglobaliseerde wereld is plat, maar de bedreigingen zijn groot. Als liberaal sta ik op het recht om van tijd tot tijd met rust gelaten te worden. Het opeisen van permanente en persoonlijke controle in ruil voor het vooruitzicht van financiële tegemoetkomingen, roept ethische vragen op. Mijn persoonlijke levenssfeer is alleszins niet te koop.